

ZAMONAVIY SHE'RIYAT, XUSUSAN RAUF PARFI IJODIDA RITMIK-INTONATSION XUSUSIYATLARNING IFODALANISHI

*Begamova Dilafruz Xolmurzayevna, Termiz davlat universiteti
mustaqil tadqiqotchisi*

ВЫРАЖЕНИЕ РИТМИКО-ИНТОНАЦИОННЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОЙ ПОЭЗИИ В ТВОРЧЕСТВЕ РАУФ ПАРФИ

*Бегамова Дилафруз Холмурзаевна, независимый
исследователь Термезского государственного университета*

EXPRESSION OF RHYTHMIC-INTONATIONAL FEATURES IN MODERN POETRY IN THE WORKS OF RAUF PARFI

*Begamova Dilafruz Holmurzayevna, Independent
researcher at Termez State University*

<https://orcid.org/0009-0003-7180-5041>

e-mail: begamova@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek modern she'riyatining asoschisi bo'lmish Rauf Parfi ijodidagi turli janrlardagi yondashuvlar, ularning insoniyat, tabiat va his-tuyg'ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar masalalarining tahlili, shuningdek, hozirgi zamonda ham ushbu mavzularning naqadar ahamiyatga ega ekanligi, ayniqsa yoshlar dunyoqarashi va tarbiyasidagi dolzarbligi xususida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: milliy qadriyat, ritmik va musiqiy ohang, metafora, taqqoslash, realistic, romantik tasvir, sevgi, insoniylik, tabiat tasviri.

Abstract: In this article, the founder of Uzbek modern poetry, Rauf Parfi, approaches in various genres, the analysis of the relationship between humanity, nature, and emotions, as well as the current use of these topics. It was thought about how important it is, especially its relevance in the outlook and education of young people.

Key words: national value, rhythmic and musical tone, metaphor, comparison, realistic, romantic image, love, humanity, image of nature.

Аннотация: В данной статье обсуждается о творчестве основоположника узбекской современной модернистской поэзии Рауф Парфи, о его подходе в различных жанрах к анализу взаимоотношений человечества, природы и эмоций, а также о том, насколько важно современное использование этих тем. Особенно их актуальности для мировоззрения и образования молодых людей.

Ключевые слова: национальная ценность, ритмико-музыкальный тон, метафора, сравнение, реалистический, романтический образ, любовь, человечность, образ природы.

KIRISH. Rauf Parfi (1955-2020)- O'zbekistonning mashhur shoirlaridan biri bo'lib, o'zining ishtiyoqi va san'ati orqali ko'plab auditoriyalarni jalb qildi. Uning hayoti va ijodi O'zbekiston adabiyotida muhim o'rin tutadi.

Rauf Parfi asarlarini o'z davri voqealari, insoniy his-tuyg'ulari va o'zbek madaniyatining

go'zalliklariga bag'ishlagan. Jumladan, uning asarlarida sevgi, tabiat, insoniylik kabi mavzular o'ziga xosdir.

Sevgi mavzusida o'zining hayotdagi realistik va romantik ko'rinishlarini ifoda etgan bo'lsa, tabiatni ifoda etishda uning go'zalligini, uning inson ruhiyati bilan bog'liqlik jarayonlarini yoritib o'tadi.

Insoniylik tuyg'ularini ochib berishda insonlar o'rtasidagi munosabatlar va ularning muammolari mavzusiga murojaat qiladi.

Ijodkor o'z asarlari orqali yoshlarga hayotda o'z o'rini topishda, yuksak maqsadlarini amalga oshirishda va hayotdagi kelib chiquvchi qiyinchiliklarga qarshi kurashishni o'rgatgan. Uning qadriyatlarini, o'ziga xos uslubi va matn kontentlari hozirgi vaqtda ham yosh avlod uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qilmoqda[3].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. Rauf Parfi o'zining ijodida erkin va sarbast she'rlar bilan tanilgan bo'lib, u o'zbek adabiyotida o'ziga xos o'rin tutadi. U she'rlarda erkinlik, ijodiy ifoda va yondashuvlarning kengligini ta'kidlaydi. Rauf Parfi she'riyatining tahlili masalasida ijodkorlarimizdan O.Shodmonov, O.Oltinbekov, I.G'aniyev, Rahimjon Rahmat, U.Yuldosheva, X.Tojiyev, O.Fayzullayeva, B.Sodiqov, B.Qosimovlar ilmiy-tadqiqot va ijodiy ishlar olib borgan. Ularning tahlillarida Rauf Parfi ijodidagi an'anaviy o'zbek she'riyatining qoidalari va o'ziga xos uslublari haqida fikr yuritiladi. Maqolada ilmiy tadqiqotning analiz, sintez, qiyoslash kabi metodlari va ilmiy-nazariy tamoyilidan foydalanilgan [2].

MUHOKAMA. Rauf Parfi asarlarida tabiiy, rangli, ma'naviy va hissiy tasvirlar mavjud. Tabiat va inson ruhiyatini tasvirlashda muvaffaqiyatli ifodalar ishlatiladi. Masalan, u quyoshning botishi, yomg'ir, va boshqa tabiiy hodisalarni ajoyib tasvirlaydi. Har bir she'rda qofiyalash va ritm aniq taqsimlangan bo'lib, kitobxonni o'ziga jalb qiladi. Rauf Parfi she'rlarida ayniqsa, ritm muhim ahamiyatga ega bo'lib, u o'z asarlarida ritmik va musiqiylik tuzilmalar bilan rivojlanib boradi. Jazba esa she'rlarda hissiyotni kuchaytiradi, bu o'quvchiga ko'proq ta'sir qiladi. Shoir she'rlarining tuzilishi oddiy va tushunarli tilda yozilgan bo'lib, har bir satr o'z-o'ziga ma'no kasb etadi va umuman bir butun asarni hosil qiladi.

Misol tariqasida, ko'pincha bitta asosiy g'oyani ifodalovchi bog'lanishli fikrlarni o'z ichiga qamrab oladi. U o'z asarlarini hayotiy voqealar, tabiiy hodisalar va insoniy his-tuyg'ular fonida yoritish, his-tuyg'ular va voqealar bilan yanada chuqur muhokama qilishga undaydi. Uning she'rlarida metafora, taqqoslash va boshqa badiiy vositalar keng ishlatiladi. Bu she'rga chuqur mazmun va obrazli tasvirlar qo'shadi. U birgina

tasvir orqali juda ko'p ma'no va his-tuyg'ulari ifodalanishiga muvaffaq bo'ladi[4].

Rauf Parfi asarlarida sevgi, qadr-qimmat, hayot va insoniyat tasviri, chuqur fojialar va dramatik aspektlar mavjud. Bundan tashqari, Rauf Parfi asarlari o'zbek madaniyati, an'analari va tashqi olamning go'zalligini ifodalaydi. U o'z ijodi orqali o'zbek tilining boyligi, adabiyoti, yuksak san'atini namoyon etgan. Rauf Parfi hayoti va ijodi O'zbekiston adabiyotida muhim ahamiyatga ega. U o'z his-tuyg'ularini va fikrlarini san'at orqali izhor etib, o'zining muhtasham merosini qoldirdi. Uning asarlarini o'qish orqali, biz o'zbek adabiyotining go'zalligini va ma'naviyatini yanada chuqurroq anglashimiz mumkin. Rauf Parfi she'riyatining tuzilishi va badiiyati juda boy va ko'p qirrali. Uning asarlari O'zbekiston adabiyotini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, u ko'plab o'quvchilar uchun ilhom manbai bo'lib qolmoqda. Rauf Parfi she'riyatiga qiziqish oshgani sayin, uning ijodi, tilining ifodasi va uning xususiyatiga e'tibor berish juda muhimdir. Rauf Parfining barmoq vaznida yozgan she'rlarida badiiy ifoda, o'ziga xos tuzilmalar va mazmuniy qirralar ko'rinadi. U o'z asarlari orqali o'quvchilarni hayot, sevgi, tabiat va insoniylik masalalarida chuqur fikrlashga undaydi [5].

NATIJALAR. Rauf Parfi she'riyatida erkin va sarbast she'rlar badiiyati o'ziga xosligi, ritmik baquvvatligi va rang-barangligi bilan ajralib turadi. Uning asarlaridagi erkinlik va badiiylashuv insonga chuqur ta'sir o'tkazadi, o'quvchini nafaqat hayotning qiyinchiliklariga, balki insoniyat, sevgi, va umidga chorlaydi. Parfi ijodiy uslubi erkinlikni va qadr-qimmatni o'z ichiga olgan asarlar yaratgan. Rauf Parfi she'riyatida ritm muhim badiiy vosita sifatida ajralib turadi. Ritmlar, janrlar bo'yicha u o'ziga xos ustalik va noziklik ko'rsatadi. Ritm uning she'rlariga o'ziga xos shakl va mazmun beradi. Erkin she'rlarida biror aniq mavzuni ko'rsatishdan ko'ra, ko'proq hissiyot, tajriba va kelajak haqidagi tasavvurlarni yoritishga qaratadi. U barmoq vaznida erkinlik, sevgi va hayot haqida o'ziga xos hissiyotlarni o'z ichiga olgan asarlar yaratadi. Sarbast she'rlar Parfining murakkab his-tuyg'ularini, shaxsiy muammolarini va rollarini ifodalaydi. Parfi she'rlaridagi ovoz ko'p marta urish mexanizmi orqali vaqt o'tishi bilan o'zgaradi [9].

U she'rlarning oxiriga yaqin keltirilgan asosiy g'oyalar va o'sha paytdagi tobora kuchayib

boruvchi his-tuyg'ular bilan o'quvchini jalb etadi. U insoniy munosabatlar va turmushda yuz beradigan qiyinchiliklarni hayotiy voqealar orqali ko'rsatadi [8].

Rauf Parfi she'riyatida ritm intonatsion vosita sifatida katta ahamiyatga ega. U zamonaga va an'analarga bog'liq bo'lmagan va o'zaro bog'liqlikda kuchli hissiyotlar hosil qiladi. Parfining she'rlaridagi ritm, o'quvchining ichki his-tuyg'ulariga ta'sir etib, ular bilan birgalikda xayolan sayohat qiladi. Rauf Parfi she'riyatida ritmik vositalar poetik sathdagi muhim o'rni bilan ajralib turadi[11].

XULOSA. U erkin va sərbast shaffoflik bilan, o'quvchi his-hayajonlari va his-tuyg'ularini aks ettira oladigan dostonlar yaratadi. Parfi she'rlaridagi ritmik tuzilishlar faqat badiiy sahnani shakllantirish bilan birga, o'quvchilarga o'z qiyofalarini kashf etish imkonini beradi. Rauf Parfi she'riyatida ritmik vositalar poetik sathdagi muhim o'rni bilan ajralib turadi.

Rauf Parfi she'riyatining sintaktik tashkillanishi uning badiiy ifodasi va o'quvchilar bilan bog'lanishida muhim rol o'ynaydi. Uning she'rlaridagi sintaktik strukturalar murakkab, zamonaviy, badiiy va chuqur his-tuyg'ularni aks ettiradigan sifatlarni o'z ichiga oladi. Parfi so'z va sintaksis orqali o'z asarlarini boyitadi, o'quvchilarga hayotning muammo va go'zalliklarini his qilib, his-hayajonlarni his qilish imkonini beradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xayrullayeva M. Rauf Parfi she'riyatida inson va tabiat tasviri. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры. 2023. – В. 132-138.
2. Sodiqov B. Ko'zlardagi dunyo/O'zbek adabiy tanqidi. – Toshkent: Turon-iqbol, 2011.
3. Qosimov B. Adabiy-tarixiy jarayon (3-jild). – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
4. Fayzullayeva O. Hozirgi o'zbek she'riyatida sonet (monografiya). – Toshkent: Turon zamin ziyo, 2014.
5. Parfi R. She'rlar. – Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston milliy kutubxonasi nashriyoti, 2016.
6. Parfi R. Tavba. – Toshkent: Yozuvchi, 2000.
7. Shodmonov O. Adabiyot qismatidir. – Toshkent: Sharq, 2014.
8. Parfi R. Sakina. Saylanma. – Toshkent: Muharrir, 2013.
9. Oltinbekov O. Rauf Parfining adabiy-estetik qarashlari. – Toshkent: Muharrir, 2013.
10. G'aniyev I. Rauf Parfi O'z turk dunyosi. – Toshkent: Muharrir, 2021.
11. Rahimjon Rahmat. Adabiyotdan chiqish. – Toshkent: Akademnashr, 2015.
12. Tojiyev X., Fayzullayeva O. Rauf Parfi ijodida sonet. //Sharq yulduzi, 2016.

